

Методичний коментар до уроку 9 “Традиції та сучасність”

Упізнай стихії

Що таке стихія?

Спершу пояснимо дітям, що таке стихія. У перекладі з давньогрецької мови, стихія — це елемент, головний складник чогось неподільного. У давнину люди вважали чотири стихії (землю, воду, повітря і вогонь) першоосновою світу — адже без кожної стихії життя на Землі було б неможливим.

Знайомимося з майстринею

Вікторія Тимошенко — українська художниця, [майстриня петриківського розпису](#), членкиня Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Любов до розпису їй передала мама, разом із нею пані Вікторія брала участь у мистецьких фестивалях.

2013 року десять робіт Вікторії Тимошенко були представлені на виставці для ЮНЕСКО, після якої петриківський розпис було включено до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства.

Майстриня вважає, що кожен художник має ретельно вивчати народні традиції та на їх основі розвивати розпис, придумувати щось своє — нові елементи, поєднання барв тощо.

Стихії у мистецтві

Запропонуйте дітям роздивитися, як сучасна майстриня **Вікторія Тимошенко** зобразила стихії, та впізнати їх (презентація “[Стихії](#)”).

- Чи вдалося здогадатися, які стихії зображені? Де Земля, Вогонь, Повітря, Вода? Що саме підказало відповідь?
- Як люди ставилися до стихій?
- Чому в людей з давніх часів було особливе ставлення саме до стихій?
- Як художниця передала рух води й повітря, силу вогню, чарівність землі?
- Чим стихії схожі? Доберіть яскраві слова та коротко опишіть кожну стихію.

Можна запропонувати дітям уявити себе якоюсь стихією та розповісти про себе. Який голос у стихії? Якими жестами вона супроводжуватиме розповідь?

- Чому майстриня об’єднала ці картини?
- Якби ми побачили їх на виставці в різних місцях, чи поєднали б ми їх у серію? Чому?
- Знайдіть на картинах і назвіть уже відомі вам елементи петриківського розпису.

Стихії у природі

Запропонуйте дітям пригадати, як стихії виглядають у природі.

- Чи бачили ви вже цих панн у природі? Якими вони вам здалися?
- Що допомогло впізнати їх?
- Чи може жива природа обійтися без них? Чому?

Покажіть дітям відео (див. [матеріали до уроку](#)).

- Який настрій у стихій? Які вони у гніві?
- Чому в природі псується настрій?
- Що люди мають робити, аби стихії залишалися добрими та привітними? Як помиритися з розгніваною стихією?
- Чи завжди все залежить від людей?
- Чи можна стихію приборкати? Поясніть відповідь.
- Чому людина має жити у злагоді з природою?

Підведіть дітей до висновку, що **люди мають берегти дику природу** — не засмічувати русел річок та не вирубати лісів на схилах гір, тоді паводки навесні будуть значно меншими, а вітри не гулятимуть у долинах; не обробляти більше землі, ніж необхідно, залишати диким тваринами і рослинам удосталь місця для життя тощо.

Легенда — словами, музикою, рухами

Стихії часто ставали героїнями легенд різних народів. *(Обговоріть із дітьми, чим зумовлена така увага різних народів, які живуть на різних материках, саме до стихій.)* Не варто думати, що легенди — це щось із сивої давнини. Народна творчість постійно розвивається і кожен може долучитися до цього процесу.

Сьогодні ознайомлюємо дітей із сучасною легендою. Перед тим, як інсценувати її, обговоріть із учнями такі питання:

- Які характери в цих панн? Чи дружать вони?
- Як зобразити стихії, аби глядачі впізнали їх, навіть якщо актори будуть у звичайному одязі?
- Яка музика до якої стихії пасує? Які риси характеру передає?

Якщо дітей зацікавила розмова про стихії, у позаурочний час можна розгорнути таку роботу:

- проілюструвати легенду, влаштувати виставку “Чотири стихії”;
- створити власні легенди;
- дізнатися більше про стихії;
- скласти книжку про стихії, доповнивши легенду власними матеріалами;
- дізнатися, як стихії можуть допомогти прикрасити вулиці наших міст (селищ);
- презентувати роботи батькам та учням інших класів, стати екскурсоводами на виставці;
- дібрати до легенди відео явищ природи та світлини, які їх ілюструють. Можна оздобити книжку відповідними QR-кодами — книжка стане мультимедійною;
- створити соціальну рекламу чи плакати про дбайливе ставлення до дикої природи та провести у школі фестиваль “Бережімо природу!”.

Петриківські оздоби

Пригадайте з дітьми елементи петриківського розпису, знайдіть їх на картинах.

- Яких елементів на картинах найбільше? Як ви думаєте, чому?

Майстри петриківського розпису часто прикрашають свої оселі й предмети, якими користуються, візерунками (див. презентацію “[Петриківський розпис сьогодні](#)”).

- Чи користуєтеся ви якоюсь річчю, прикрашеною українським декоративним розписом? Яким саме?
- Що ви відчуваєте, коли тримаєте в руках таку річ?
- Яку сучасну річ ви прикрасили б петриківським розписом? Чохол для телефона чи сумку? Посуд чи одяг? Обкладинку зошита? Якусь іншу побутову річ?

Діти вирізають із картону шаблон обраної речі, продумують композицію з елементів петриківського розпису й виконують малюнок гуашшю. Учні також можуть намалювати невеличкі візерунки на папері, вирізати їх і прикрасити обкладинки зошитів, зробивши аплікацію.

Запропонуйте дітям влаштувати виставку “Сьогодні петриківського розпису” і запросити учнів інших класів помилуватися роботами.